

(уривок із статті)

Але поза тими працями, розпочатими і доведеними до кінця з приватної ініціативи, починається систематичний науковий рух, що має собі осередком зреформоване Наукове Товариство імені Шевченка у Львові. Хто б там не приписував собі заслугу зреформування сего Товариства, все одно треба сказати, що заслуга зорганізування в ньому наукової праці вповні належить проф. М.Грушевському. Чоловік широкої освіти, незломної волі і невичерпаної енергії, він сполучає в собі серйозність і критицизм ученого-історика з молодечим запалом для справи піднесення рідного народу, з трудолюбністю і терпливістю, які тільки той може оцінити вповні, хто знає у всій повноті той галицький шлендріан, серед якого опинився молодий професор, прибувши з України, і з яким мусив боротися всіми способами розумної педагогії. Ті мало не 70 томів наукових і літературних публікацій, виданих за той час під його редакцією, за його ініціативою і при його діяльній допомозі, то далеко не вся, то, може, лиш половина його праці. Треба знати стан Товариства Шевченка, який застав він, той нелад у адміністрації, ту галицьку *Gemütlichkeit* у сповнюванні взятих на себе обов'язків, щоб зрозуміти, яку велику і тяжку працю довершив проф. Грушевський, допровадивши Товариство до того стану, в яким знаходиться тепер. Приходилось при тім видержувати тисячні неприємності, сточувати формальні битви, що раз довели були навіть до кризи, яка грозила розбиттям розпочатого діла. Та й те ще не все. Для успішного ведення наукової праці треба було підготовлювати людей, заохочувати до наукової роботи молодіж, мало привиклу до неї, треба було старати фонди, дбати про тисячні дрібниці і формальності. На все це у проф. Грушевського знайшовся час, знайшлася сила і добра воля. Він зумів поставити себе вище понад усякі підшепти та партійні становища — і се вийшло на користь спільної справи, дало почин до зросту тої вирозумілості і толеранції на спільнім ґрунті, яка одна, не в'яжучи людей у їх спеціальних, часто індивідуальних окремішностях, дає можливість згуртувати різнорідні сили і різнорідні відтінки для спільної праці.

Опубліковано в «Літературно-науковому вістнику» (1901, т. 15, кн.7, с.48 — 67). Поданий у книзі уривок вміщено на с.49 – 50 часопису.